

Par patēriņa cenām 2023. gada februārī

Cenu pieaugums februārī nedaudz straujāks nekā tas raksturīgs šim mēnesim

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2023. gada februārī, salīdzinot ar janvāri, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,6 %. Precēm tas pieauga par 0,6 %, bet pakalpojumiem – par 0,4 %.

Tradicionāli februārim ir raksturīgas ļoti mērenas cenu izmaiņas, bet šogad pieaugums ir nedaudz straujāks.

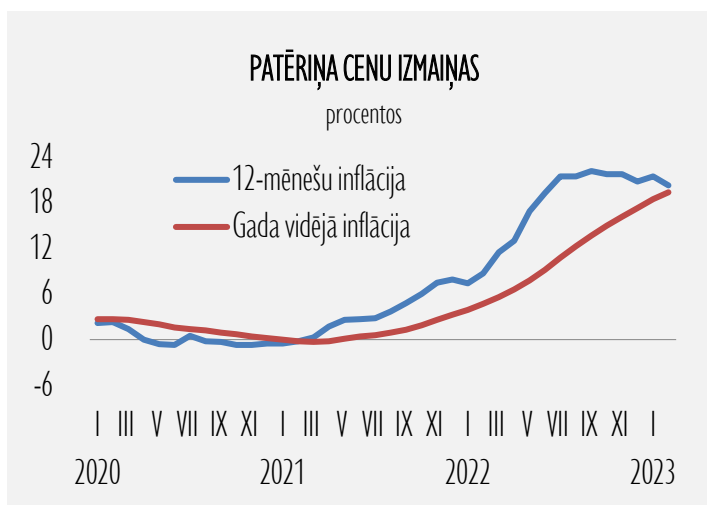
Lielākā palielinošā ietekme februārī bija cenu pieaugumam pārtikai par 1,2%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Pārtikai februārī tradicionāli ir sezonai raksturīgs cenu palielinājums, bet šogad tas bija nedaudz straujāks nekā raksturīgs šim mēnesim.

Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam svaigiem dārzeņiem, svaigiem augļiem un kafijai, savukārt lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam pienam un žāvētai, sālītai un kūpinātai gaļai. Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē samazinās jau vienpadsmito mēnesi pēc kārtas. Februārī mēneša laikā tās samazinājās par 0,6 %, bet gada laikā bija vērojams kritums par 8,1 %. Cenu kritumu februārī noteica augu eļļu un piena produktu straujš kritums, kompensējot cukura cenu pieaugumu, savukārt graudaugiem un gaļai tās praktiski saglabājās nemainīgas. Augu eļļām cenu indekss sasniedza zemāko līmeni kopš 2021. gada sākuma, ko turpināja noteikt vājš importa pieprasījums pasaulē un plašas eksporta piegādes. Piena produktu cenu indeksa kritumu februārī noteica cenu samazināšanās visiem piena produktiem, visstraujāk – sviestam un vājpiena pulverim. Cenu samazināšanās pamatā bija globālā importa pieprasījuma pastāvīgais vājums, īpaši attiecībā uz īstermiņa piegādēm, neskatoties uz ievērojamo pirkumu pieaugumu Āzijā pēdējo nedēļu laikā. Turklāt eksporta piegāžu palielināšanās Rietumeiropā, kur sezonas piena piegādes pēdējos mēnešos ir pārsniegušas atbilstošos mēneša vidējos rādītājus, arī ietekmēja pasaules eksporta cenas. No galvenajiem graudaugiem pasaules cenas februārī pieauga kviešiem un kukurūzai, bet miežiem un rīsiem samazinājās. Kviešu cenas februārī nedaudz pieauga pēc krituma iepriekšējos trīs mēnešos, ko noteica bažas par sausajiem apstākļiem galvenajos ziemas kviešu ražošanas apgabalos ASV un spēcīgu pieprasījumu pēc piegādēm no Austrālijas. Kopumā graudaugu cenas pasaulē joprojām bija par 1,4 % augstākas nekā iepriekšējā gada februārī. No gaļas produktiem pasaules cenas februārī samazinājās mājputnu gaļai astoto mēnesi pēc kārtas, atspoguļojot bagātīgās pasaules piegādes vienlaikus ar mazāku importa pieprasījumu, neskatoties uz putnu gripas uzliesmojumiem vairākās vadošajās ražotājvalstīs, liellopu un aitu gaļai cenas gandrīz nemainījās, turpretī cūkgaļai tās pieauga, ko noteica bažas par kaušanai gatavu cūku zemo pieejamību, pieaugot iekšējam pieprasījumam Eiropā. Savukārt cukura cenu indekss februārī sasniedza augstāko līmeni kopš 2017. gada februāra saistībā ar cukura ražošanas prognozes pazemināšanu Indijā un spēcīgu globālā importa pieprasījumu.

Vērā ņemams cenu pieaugums februārī bija alkoholiskajiem dzērieniem un tabakas izstrādājumiem par 2,2 %, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem.

Pakalpojumiem cenas februārī pieauga par 0,4 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam pasažieru aviopārvadājumiem, kompleksiem atpūtas pakalpojumiem, ambulatoriem pakalpojumiem ārstu speciālistu un zobārstniecības pakalpojumu sadārdzināšanās dēļ, ēdināšanas un izmītināšanas pakalpojumiem.

Februārī cenas degvielai praktiski saglabājās nemainīgas (pieaugums par 0,2 %), kas kopējo patēriņa cenu līmeni būtiski neietekmēja. Degvielas cenas joprojām saglabājas augstas, ko ietekmē augstās naftas cenas pasaulē. Pasaules naftas cenas februārī praktiski saglabājās nemainīgas (mēneša laikā vidēji samazinājās par 0,5 %). Mēneša sākumā cenu kritumu naftai ietekmēja ASV ziņas par valsts jēlnaftas un

benzīna rezervju palielināšanos. Naftas eksporta tranzīta apturēšana caur Turciju postošās zemestrīces Turcijā un Sīrijā dēļ, pieprasījuma palielināšanās Ķīnā un Krievijas paziņojums par naftas ieguves apjomu samazināšanu, reaģējot uz ES, G7 un Austrālijas noteiktajiem cenu griestiem Krievijas naftas produktiem, paaugstināja naftas cenu mēneša pirmajā pusē. Savukārt cenu kritumu mēneša otrajā pusē ietekmēja dati par inflācijas tempu lēnāku palēnināšanos nekā gaidīts, raisot bažas par centrālo banku lēmumiem turpināt procentlikmju paaugstināšanu un recesijas risku atjaunošanos. Jāatzīmē, ka pasaules naftas cenas ir nostabilizējušās (*Brent* jēlnaftas vidējā mēneša cena pēdējos trīs mēnešos bija 82 - 84 ASV dolāru par barelu robežās).

Arī ar mājokli saistītiem energoresursiem cenas februārī praktiski saglabājās nemainīgas. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam elektroenerģijai par 0,6 %, ko ietekmēja tās cenas neliels kāpums biržā, savukārt cenas samazinājās cietajam kurināmajam – par 3,2 % un siltumenerģijai – par 0,2 %.

Lielākā samazinošā ietekme janvārī bija cenu kritumam personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 2,7 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu.

2023. gada februārī, salīdzinot ar iepriekšējā gada februāri, patēriņa cenas pieauga par 20,3 %. Gada vidējā inflācija bija 19,4 %.

Arī turpmāk galvenā ietekme uz cenu izmaiņām joprojām būs saistīta ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām pasaulē, būs vērojama arī to pakārtotā ietekme uz rūpniecības preču un pakalpojumu cenām. Ņemot vērā nenoteikto ģeopolitisko situāciju un inflācijas dinamikas bāzes efektu, 2023. gadā kopumā vidējā gada inflācija paredzama 9 % robežās.